

ETKİN BİR YEREL PAYDAŞ OLMA YOLUNDA KADIN MECLİSLERİNİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: ANKARA KADIN MECLİSLERİ ÖRNEĞİ*

Ahu SUMBAS**
Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN***

Alınış Tarihi: 05 Mayıs 2017

Kabul Tarihi: 13 Kasım 2017

Öz: Bu çalışmanın amacı, kent konseyi bünyesindeki kadın meclislerinin yerel karar alma süreçlerinde etkin bir mekanizma olmasını engelleyen sorunları, Ankara örneği üzerinden tartışmaktır. Bu tartışma, kadın meclislerindeki aktif kadın üyelerin deneyimleri üzerinden, onlarla yapılan yüz yüze derinlemesine mülakat verilerine dayanılarak yapılmaktadır. Araştırma verileri, Ankara örneğindeki kadın meclislerinin sorunlarının ve karşılaştıkları engellerin iki genel başlık altında ele alınması gerektiğini göstermiştir. Bunlardan ilki hukuksal düzenlemelerdeki eksikliklerden ve bu düzenlemelerin uygulamadaki etkilerinden kaynaklanmaktadır. İkinci tür sorunlar ise siyasal ve ideolojik etkilere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların aşılması, söz konusu kadın meclislerinin etkin bir yerel paydaş olarak yerel yönetimde söz hakkına kavuşmasına olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın meclisi, kent konseyi, toplumsal cinsiyet, yerel yönetim, yerel siyaset, Ankara Kadın Meclisleri.

AN EVALUATION ON THE OBSTACLES THAT PREVENT WOMEN COUNCILS FROM BEING AN EFFECTIVE LOCAL STAKEHOLDER: THE CASE OF ANKARA WOMEN COUNCILS

Abstract: The aim of this research is to highlight the obstacles and problems that restrain women councils within city councils from becoming an effective local stakeholder in the local decision-making process, in the case of Ankara province. The research is based on the data, which were gathered by face-to-face in-depth interviews with the female members of women councils. It is found out that these obstacles and problems the women councils confront, can be analyzed mainly in two groups. First one is derived from the deficit in the legal regulations addressing women councils as well as the implementations of the related legal procedures in practice. Moreover, second group of the problems and limitations are mostly related with the political and ideological relations among municipality and women councils, and within women councils.

* Bu çalışma, "Do Women Councils Make a Difference in Local Governance in Turkey: The Case of Ankara Women Councils" başlığıyla 8-9 Mayıs 2016 tarihlerinde Bangladeş'in Dakka kentinde Public Administration and Governance Research Network (PAGRN) ve Department of Public Administration of the University of Chittagong tarafından düzenlenen *International Conference on Inclusive Governance in South Asia*'da sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

** Yrd. Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

*** Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

It is argued that women councils might be an effective local stakeholder in local governments when the aforementioned problems and hindrances are overcome.

Keywords: Women councils, city councils, gender, local government, local politics, Ankara Women Councils.

I. Giriş

Bu çalışmanın amacı, Ankara örneği üzerinden, Türkiye’deki kent konseyleri bünyesindeki kadın meclislerinin kadınların yerel karar alma süreçlerine katılımını sağlayan etkin birer katılım mekanizması olmasının önündeki engelleri, kadın meclislerindeki aktif kadın üyelerin deneyimleri çerçevesinde tartışmaktır.

1972 Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansıyla başlayan süreçle birlikte Birleşmiş Milletler üyesi pek çok ülke, daha iyi ve kaliteli yaşam alanları ve yaşam pratikleri oluşturmaya temel yolunun her yönüyle sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek olduğu düşüncesinde birleşmiştir. Sonraki yirmi yıllık dönemde (Bu dönemdeki önemli gelişmeler şu şekilde sıralanabilir: 1976 HABITAT-I Konferansı; 1987 Brundland Raporu; 1992 Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Zirvesi) ve burada ortaya çıkan Gündem 21 Eylem Planı ve 1996 HABITAT-II İnsan Yerleşimleri Konferansı) ortaya çıkan kavramsal çerçeve ve politika önceliklerine göre sürdürülebilir kalkınmanın sadece ekonomik değil; siyasal, çevresel, toplumsal bakış açılarını kapsayan bütünlüklü bir kalkınma modeli olduğu yönünde birleşilmiştir. Eşitlik ve adalet, uzlaşma, yardımlaşma ve dayanışma, hizmette yerellik, kapasite oluşturma ve yapabilir kılma, demokratikleşme ve çok ortaklı yönetim, çevre koruma ve kurumsal yeniden yapılanma gibi normların da sürdürülebilir kalkınma anlayışının vazgeçilmez öğeleri olduğu iddia edilmektedir (Lamba, 2012: 496). Bu sürecin Türkiye’de yansımaları, Birleşmiş Milletlerin desteğiyle 1997 yılında Yerel Gündem 21 uygulamasıyla vücut bulmuştur. (Türkiye’de Yerel Gündem 21 Programı hakkında daha detaylı tartışmalar için bkz. Adıgüzel, 2003; Göktürk ve Kavili, 2000; Toprak Karaman, 1998; Ökmen ve Görmez, 2009) Nitekim kent konseyleri, Yerel Gündem 21 Programının bir ayağı olarak kent düzeyinde sürdürülebilir kalkınmanın “katılımcı” rolüne ve “yerel demokrasi” amacına vurgu yapan paydaşlarından birisi olarak tasarlanmışlardır. Bu düzlemde, kent konseyinin alt meclislerinden birisi olan kadın meclisinin, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde kentteki toplumsal cinsiyet eşitliği ayağını gerçekleştirmek üzere oluşturulduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, kadın meclisleri, genelde kent konseylerinin temel rolü olarak katılımcı ve sürdürülebilir bir yerel demokrasi pratiğine, özelde kadın eşitliği ve sürdürülebilir kent yönetiminde kadın katılımına katkı sağlayan bir sorumlulukla donatılmışlardır. Kent konseyleri içinde çocuk ve gençlik, engelli ve kadın meclisleri olarak karşımıza çıkan bu oluşumların temel görevi, kent konseyi aracılığıyla yerel karar alma sürecinin kadın, engelli, genç, çocuk gibi yerel halkın parçası olan, ancak bu sürece dahil olmasının önünde yapısal ve toplumsal-kültürel engellerle karşılaşan grupların ihtiyaç ve taleplerinin gündeme getirilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, kadın meclisleri, yereldeki

farklı kadınların dahil olabileceği, farklı görüşten kadın örgütleriyle kurumların bir araya gelebileceği ve gönüllülük esasına dayanan birer mekanizma olarak tasarlanmıştır (Emrealp, 2005; 2009; Adıgüzel, 2003).

Yerel Gündem 21 çerçevesinde önce pilot uygulamalarla başlayan ve dünya çapında başarı sağlayan bu oluşumlar, tüm yerel yönetim ve kent alanlarına uygulanabilmek için 2005 ve 2006 yılında hukuki bir çerçeveye taşınmıştır. Bundan sonraki tüm kent konseyleri, 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesine göre kurulmuşlardır. Bu kurumların işleyişini belirleyen Kent Konseyleri Yönetmeliği de İçişleri Bakanlığı tarafından 2006 yılında çıkarılmıştır. (08.10.2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete 2009 yılında Kent Konseyi Yönetmeliği'nde bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu çalışma açısından önemli olan değişiklikler, Madde 11'deki yürütme kurulunun üye oluşumuna ve Madde 16/A'da kent konseyinin mali yapısına dair olanlardır. Madde 11'deki değişiklik ile kadın meclis başkanının kent konseyi yürütme kurulu üyesi olduğu eklenmiştir. Madde 16/A ile belediyelerin kent konseylerine ödenek ayırmak suretiyle ayni ve nakdi yardım yapacakları belirtilmiştir) Bu tarihten sonra yapılan ilk yerel seçim olan Mart 2009 Yerel Seçimlerinden sonra pek çok belediyenin desteğiyle kent konseyleri ve bunların alt meclisi olarak kadın meclisleri kurulmuştur. Ancak bu kanun ile daha etkin ve yaygın bir uygulamaya dönüşmesi beklenen kent konseyleri ve alt meclislerinin, pek çok kent ve ilçe uygulamasında işlevsizliğe mahkum edildiği görülmektedir. Ankara örneğindeki kent konseyleri ve kadın meclisleri de bu dönemde, söz konusu yasal çerçeveye dayanılarak kurulmuşlardır. Bunların bir kısmı, yukarıda bahsedilen şekilde formalite icabı kurulan işlevsiz ve atıl birer kurum olarak değerlendirilebilir. Örneğin, sadece bir üyesi olduğu belirtilen Kızılcabamam ve Gölbaşı Kadın Meclisleri bunlardan bir kaçıdır.

Türkiye'de özellikle yerel yönetimler ve yerel demokrasi üzerine 2000'li yıllardan sonra artan akademik ilgi, kent konseyleri üzerine yapılan çalışmaların da artış göstermesine neden olmuştur. Ancak, bu çalışmaların büyük bir kısmı, kent konseyi genelinde konuyu, yerel yönetim ve demokrasi tartışmaları ya da kent konseylerinin deneyimleri ve yapıları üzerinden ele almıştır (Özgökçeler, 2000; Emrealp, 2005; 2009; Pekdağ ve Koçak, 2007; Demirci, 2010; Özcan ve Yurrtaş, 2010; Çetinkaya, 2012; Lamba, 2012; Deniz, 2013; Yeşildağ, 2014; Karakurt ve Keskin, 2015; Güler ve Mutlu, 2015; Sayan Atanur ve Arın, 2015; Büyükgenç, 2015). Kent konseylerinin işleyişindeki engeller ve sorunlar üzerine de çeşitli alan çalışmaları göze çarpmaktadır (Erkul, Baykal ve Kara, 2013; Bulut, 2015; Atay, 2015; Öztürk ve Öktem, 2015; Ulusoy ve Tekdere, 2015; Belli, 2016). Kent konseyi içindeki alt meclislerin, özellikle de kadın meclislerinin, bunların oluşturulmasının ana nedeni olan öznel sorunsalları temelinde (toplumsal cinsiyet eşitliği ve katılımı gibi), akademik yazında pek çalışılmadığı görülmektedir. Bu konuda sadece birkaç alan çalışmasına rastlanmıştır. Bunların da bu meclislerin üye profili (Şahin, 2011a) ile İzmir ve Antalya örneklerini ele aldığı görülmektedir (Sağır, 2003; Altun ve Toker, 2015). Bu çalışmalar dışında, kadın meclislerinin, kent

konseyleri üzerine yapılan çalışmalarda birkaç cümle ile bahsedilerek gözden kaçırıldıkları gözlenmektedir. Söz konusu yazın çerçevesinde, bu çalışmanın Ankara örneklemini üzerinden kadın meclislerine odaklanarak farklı bir noktadan Yerel Gündem 21 ve kent konseyleri oluşumuna yaklaşmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın, kadın meclislerinin kentteki temsil ve katılımı arttırmayı sağlayacak kilit birer paydaş olmalarının önündeki engellerin tartışıldığı özgün bir alan çalışması olarak hem yerel yönetim ve yerel siyaset yazınına hem de kadın çalışmaları ve temsil yazınına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Çalışma, araştırma amacının ortaya konduğu, kadın meclislerinin yasal ve yapısal şeklinin anlatıldığı ve kısa yazın taramasının verildiği bir giriş bölümünün ardında alan araştırmasının tanıtıldığı araştırma tasarımı ve yöntemi ile devam etmektedir. Ardından, araştırmanın bulgularının ve değerlendirmelerinin paylaşıldığı bölümde kadın meclislerinin karşılaştığı engeller ve sorunlar, tartışmalar, hukuksal ve siyasal sorunlar başlıkları altında ele alınmaktadır. Son olarak, çalışma genel bir değerlendirmeyle bitirilmiştir.

II. Araştırma Tasarımı ve Yöntemi

Bu araştırma makalesi, kadın meclislerinin işleyişinde karşılaşılan sorunlara ilişkin, Ankara Kadın Meclis üyelerinin kişisel deneyimlerine dayanan detaylı bir değerlendirme yapılabilmesi için bir alan çalışması olarak tasarlanmıştır. Bu doğrultuda, temel veri toplama aracı olarak niteliksel veri toplamaya imkan veren yüz yüze derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır.

Ankara İl sınırları içinde bulunan ve Mart 2009 Yerel Seçimlerinden sonra kurulmuş farklı kent konseylerindeki kadın meclisleri araştırma örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma evreni açısından bakıldığında, Ankara İl sınırları içinde toplam 26 belediye bulunmasına rağmen 13 kent konseyi vardır ve bunlar içinde sadece 7 tanesinin kadın meclisinin aktif çalıştığı tespit edilmiştir. Bu kadın meclisleri şu ilçelerde bulunmaktadır: Akyurt, Çankaya, Etimesgut, Polatlı, Pursaklar, Yenimahalle ve Ankara Kadın Meclisleridir. Ayrıca Kahramankazan Kent Konseyi, kadın meclisinin kurulma sürecinde olduğunu, Çubuk ise kadın meclisinin eskiden var olduğunu; ancak son dönemde aktif çalışmadığı için ortadan kalktığını belirtmiştir. Söz konusu 7 kadın meclisi içinden örneklem seçilirken dikkate alınan önemli bir değişken, bu meclislerin bağlı oldukları belediyedir. Bunun temel nedeni, belediyelerin taşıdıkları siyasal kimliklerin, kadın meclislerinin çalışma biçimini ve yapısını etkileyebileceği varsayımdır. Nitekim, 2009 ve 2014 Yerel Seçimlerine göre üç farklı partiden seçilmiş belediye başkanının bulunduğu belediyelerdeki kent konseyi-kadın meclisleri araştırmaya dahil edilmiştir. Bunlar, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından desteklenen Ankara Kent Konseyi-Kadın Meclisi (AKP), Yenimahalle Belediyesi tarafından desteklenen Yenimahalle Kent Konseyi-Kadın Meclisi (CHP) ve Etimesgut Belediyesi tarafından desteklenen Etimesgut Kent Konseyi-Kadın Meclisi (MHP)'dir.

Dolayısıyla Ankara örneğinde yerel yönetimlerde temsil edilen siyasi partiler olarak AKP, MHP ve CHP, örneklem seçimiyle bir değişken olarak araştırmaya dahil edilmiştir. (2014 yerel seçim sonuçlarına göre Ankara ilindeki belediyelerden Yenimahalle ve Çankaya’da CHP, Etimesgut ve Polatlı’da MHP, Haymana’da Bağımsız ve geriye kalan 21 belediyede AKP belediye başkanlığını kazanmıştır)

Yukarıda belirtildiği üzere temel veri toplama aracı kadın meclis üyeleriyle yüz yüze derinlemesine mülakattır. Kent konseylerinden elde edilen kadın üyelerin bilgileri veya internetteki iletişim verileri üzerinden görüşmecilere ulaşılmış ve önceden alınan randevularla ilgili ilçeye gidilerek mülakatlar yapılmıştır. Mülakatlar yazılı notlar alınarak yürütülmüştür. 15 Temmuz darbe girişimi sonrasındaki siyasi atmosfer dolayısıyla görüşmelerde kayıt cihazı arzu edilmemiş ve görüşülen kadınların kendilerini rahat ifade etmeleri için mülakatlarda alınan notlar yoluyla veriler kayıt altına alınmıştır. Mülakatlar verilerini daha derinlikli değerlendirebilmek amacıyla yorumsamacı bir yöntem kullanılmış ve söz konusu veriler, ikincil kaynaklar da göz önüne alınarak ilgili başlıklar altında tasniflenerek kullanılmıştır.

Ayrıca destekleyici veri olarak kent konseyindeki personelle yapılan yüz yüze derinlemesine mülakatlar ile belediyelerin ve kent konseylerinin web sayfası taramaları da kullanılmıştır. Örneklem içindeki 3 kent konseyinin kadın meclisinden 14 kadın üye ve 3 personelle yüz yüze derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin kimliğinin gizlenmesi amacıyla görüşmecilerin kimliklerine dair detaylar paylaşılmamış ve mülakat verilerinde “KÜ” şeklinde kod isimler kullanılmıştır. Araştırma sorusu çerçevesinde bir değişken olarak ele alınabilecek görüşülen kadın üyelerin demografik özelliklerine dair veriler, bulguların tartışıldığı ilgili başlık altında paylaşılmaktadır.

III. Ankara Kadın Meclislerinin Karşılaştığı Engel ve Sorunlar

Kadın meclislerinin, Yerel Gündem 21’de amaçlandığı ve sonrasında hukuki olarak şekillenen yapı içinde yerel demokrasiye, sürdürülebilir kalkınmaya ve toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlayan paydaşlardan biri olması beklenmektedir. Ancak uygulamada, genel olarak kent konseylerinin, özel olarak kadın meclislerinin belediyeden belediyeye farklılıklar göstermekle birlikte, bu sorumluluklarını yerine getirmekte istenilen başarıyı sergileyemedikleri bilinmektedir (Emrealp, 2009; Şinik, 2009; Demirci, 2010). Uygulamadaki bu başarısızlıkların, tüm kadın meclisleri için ortak bazı sorunlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunların bir kısmı, kent konseyleri için de genellenebilir sorunlarken bazıları özel olarak kadın meclislerine özgü olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırma verileri, Ankara örneğindeki kadın meclislerinin sorunlarının ve karşılaştıkları engellerin iki genel başlık altında ele alınması gerektiğini göstermiştir. Bunlardan ilki hukuksal düzenlemelerdeki eksikliklerden ve bu düzenlemelerin uygulamadaki etkilerinden

kaynaklanmaktadır. İkinci tür sorunlar ise siyasal ve ideolojik etkilere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

A- Hukuksal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar

Kent konseylerinin ve dolayısıyla kadın meclislerinin yasal dayanağı ve kurumsal yapısı, yukarıda bahsedildiği üzere 2005 tarih 5393 sayılı Belediyeler Kanunu'nun 76. maddesi ve 2006 tarih ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Kadın meclislerinin karşılaştığı sorunların bir kısmının, söz konusu düzenlemelerdeki belli eksikliklerden kaynaklandığı görülmüştür. Bu eksiklikler, bütçe sorunu, bağımsızlık-eylem kapasitesi sorunu ve etkinleşme sorunu başlıkları altında ele alınmaktadır.

a- Bütçe Bağımlılığı Sorunu: Araştırma verilerine göre Ankara'daki kadın meclislerinin en önemli sorunlarından bir tanesi maddi olanaksızlıklar sebebiyle çalışamaları ya da gerçekleştirmek istedikleri bir işle ilgili eyleme geçmelerinin zaman almasıdır. Bu sorun, aslında kendine ait bütçesi olmayan kent konseylerinin de en önemli sorunlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Ulusoy ve Tekdere, 2015; İkizer, 2015; Bulut, 2015). 5393 sayılı Belediyeler Kanunu'nun 76. maddesine ve Kent Konseyi Yönetmeliğinin 16. maddesi a fıkrasına göre, belediyeler kent konseyi faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda aynı ve nakdi yardım ve destek sağlamakla yükümlüdür. Bu durum, genel olarak kent konseylerini, özeldede kadın meclislerini belediyeye bağımlı kılarak onun bir alt kurumu gibi çalışmalarına neden olabilmektedir. Nitekim görüşülen kadın üyeler de bu kaygıları doğrulayan deneyimlerini aşağıdaki gibi paylamışlardır.

“Geçen dönem muhtarlarla görüşmek için ziyaretler düzenleyecektik. Bunun için araba bile tutacak paramız yok. İlla belediyeye bağılıyız. Onun için önce kent konseyi genel sekreterine ve başkanına isteğimizi ileticeğiz. Sonra belediye başkanına söyleyeceğiz. Oradan araç isteyeceğiz. Buna rağmen de iş yapacağız. Destek oluyorlar mı? Evet. Ama küçük bir iş için bile uğraşmanız gerekiyor. Bir de bugünkü başkan destek olur; ama ondan sonrakini bilemezsiniz.” (KÜ16)

“Asıl sorunumuz maddi ve teknik eksiklikler. Ne zaman bir iş yapmak isteksek bu engelle karşılaşıyoruz. Örneğin, tüm kadın derneklerini, partileri ziyaret ederek kadın meclisini anlatmak için davet ettik; ama bütçemiz olmadığı için devam ettiremedik.” (KÜ17)

“Bir iş yapacağız diyelim. Parasız olur mu olmaz. Belediyelerin üzerinden bu işleri onların parası ve imkanlarıyla yapmamız gerekiyor. Eee, kendi öncelikli işlerine zaman zaman para bulamıyorlar. Çok önemli görmedikleri sizin projelerinize para ayırmaları için önce ikna etmeniz gerekecek. Sonuçta belediye de siyasi bir kurum. Asıl istediği, para vermeden amblemini her yerde kullanmak.” (KÜ 20)

Belediyelerin, kent konseyi ve kadın meclislerine bütçesinden ödenek ayırabilmesinin yasal dayanakları mevcut olsa da söz konusu ödeneklerin hangi

koşullarda ve ne oranda aktarılması gerektiği konusunda belirsizlikler mevcuttur. Mülakatlarda verilen cevaplardan görüldüğü üzere, bu belirsizlikler, belediyelerin eline keyfi bir uygulama imkanı vermektedir. Belediyeler, bu keyfiliği ya bütçe ayırmayarak kent konseylerini atıl bırakmak ya da onları arka bahçeleri olarak kontrol etmek için kullanabilmektedirler. Buna bağlı olarak, kent konseyleri çoğu zaman bağımsız iş yapma kapasitelerini bütçesizlik dolayısıyla harekete geçirememektedir. Bu durum, özellikle kadın meclislerini daha fazla etkileyebilmektedir; çünkü bütçe sorunu nedeniyle kadın meclisleri, öncelikle kent konseyi yönetiminin tercihlerine ve sonrasında belediye ve belediye başkanına bağımlı kalmaktadır. Bu da kaçınılmaz olarak onların etkin ve bağımsız bir platform olmasını engelleyebilmektedir. Bu durum, katılımcı ve kapsayıcı olması beklenen kadın meclislerinin hem üye profiline belediyenin istediği gibi şekillenmesi hem de belediye başkanının istediği yönde karar ve çalışmaların yapılması tehlikesini doğurmaktadır. Ayrıca, işlerin yavaş işlenmesi ve çıktılarının uzun zaman sonra görülebilmesi, gönüllü katılım esasına dayanan bu meclislerdeki kadınların şevklerinin kırılmasına neden olabilmektedir.

b- Bağımsız Eylem Kapasitesi Sorunu: İlgili hukuki düzenlemelere göre kent konseyinde alınan kararlar, görüş ve tavsiye niteliğinde belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirildiğinden bağlayıcı değildir ve konseyin bu konu ile ilgili baskı unsuru olabilecek herhangi bir siyasal irade koyabilme imkanı bulunmamaktadır.

Üstelik kent konseyinin alt meclisi olan kadın meclislerinin kent konseyinden bağımsız hareket edebilme imkanı olmadığından, tavsiye ve istekleri iki aşamalı bir ikna ve temsil sürecine tabidir. Kadın meclis başkanı, kent konseyi meclisinin doğal üyesi olarak kadın meclisini temsil ederken onun aldığı karar ve talepleri toplantılarda gündeme taşımaktadır. Ancak Kent Konseyi Yönetmeliğine (md. 12/3) göre kent konseyi bu görüşleri genel kurulunda değerlendirerek kabul ederse belediye meclisi gündemine iletmektedir. Dolayısıyla, kadın meclislerinin önerileri, iki aşamalı bir sürecin sonunda kabul edilirse yerel politika ve hizmetlerde yer bulabilmektedir. Doğal olarak, bu durum kadın meclislerini hem kent konseyindeki kurula hem de belediye meclisi ve başkanına bağımlı kılmaktadır. Bu nedenle, buradaki kliklerle iyi ilişkiler kurma, onları ikna etme ve onların onaylayabileceği projeler üretme baskısıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Üstelik, bu durum gönüllü üyeler arasında ilgisizlik ve isteksizlik yaratabilmektedir (Şinik, 2009). Bu hukuki düzenlemelere bağlı olarak kadın meclislerinin bağımsız eylem kapasitesi oldukça kısıtlıdır. Nitekim görüşülen pek çok kadın üye, bu sorunu dile getirmiştir.

“Belediyenin inisiyatifinde her şey. Belediye kendi işlerinde bile sorun yaşayabiliyorken bizim projelerimizi gerçekleştirmesi zor. Belediye Başkanının yapılması lazım demesi gerekiyor... Bir de biz öneriyoruz projeyi belediye sahiplenmiş oluyor. Sonra bize soran olmuyor. Bir bakıyoruz yapmışlar; ama nasıl?” (KÜ8)

“Bizim iş yapabilmemizin destekçisi belediye. O nedenle onları küstürmememiz ve onların isteklerine uygun hareket etmemiz gerekiyor.” (KÜ15)

“Sonuçta bizim paramız yok, maddi olanaklarımız yok. Hepsini belediye, o da isterse sağlıyor. O da siyasi kaygıyla belediyenin amblemi, adı olsun diye yapıyor. Bizim daha çok baskı yaratacak, ses getirecek çalışmalar yapmamız gerek.” (KÜ10)

Görüldüğü üzere, hem bütçe bağımlılığı hem de belediye üzerinden iki aşamalı bir süreç sonunda yerel politika ve hizmetlere etki edebilme durumu, kadın meclislerinin bağımsız bir siyasi irade üretebilmesini engellemekte ve bağımsız eylem kapasitelerini kısıtlayarak onları kent konseyi yöneticileri ve belediye başkanına bağımlı hale getirmektedir. Sonuç olarak bu durum, hukuki düzenlemelerin bu oluşumların karar alma ve uygulama aşamasındaki konumunu, belli ölçüde belirsiz bırakmasından kaynaklanmaktadır (Şahin, 2011).

c- Etkinleşme Sorunu: Kent konseyi uygulamaları 5393 sayılı Belediye Kanunu ve Kent Konseyi Yönetmeliğiyle hukuki bir zorunluluk haline gelince, pek çok belediye tarafından yerine getirmesi gereken bir sorumluluk olarak görülmeye başlamıştır. Şinik (2009)’in de belirttiği gibi bu hukuki zorunluluk nedeniyle kent konseylerini kurmak ve kadın meclisi gibi alt meclislerini prosedür gereği yerine getirmek, katılım anlamında yerel demokrasiye ve sürdürülebilir kalkınmaya bir katkı sağlamamakta ve bu kurumların etkin birer paydaş olmasına hizmet etmemektedir. Aksine bu oluşumları etkinleşememiş tabela birimleri düzeyine indirgemektedir.

Araştırma verileri de belediye ve kent konseyi sekretaryası açısından kadın meclislerinin, katılımcı bir yerel demokrasinin ve iyi bir yerel yönetişimin aracı değil; kağıt üzerinde kurulması gereken birer birim olarak görülebildiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, kağıt üzerinde iki dönemi kapsayan yaklaşık dört senelik bir geçmişi olan Ankara Kadın Meclisi hala aktif çalışmamaktadır. Her iki dönemki kadın meclis başkanı da Ankara Kent Konseyindeki başka görevleri nedeniyle kadın meclisine başkan seçilmişler, daha doğrusu atanmışlardır. Nitekim kent konseyi personeli ve kadın üyelerle yapılan mülakat bulguları bunu açıkça anlatmaktadır:

“Biliyorsunuz Kent Konseyi Yönetmeliğine göre engelli, çocuk ve kadın meclisleri kurmamız gerekiyor. Biz de kadın meclisimizi bu yüzden kurduk. Ama henüz aktif çalışmaya başlayamadı. Başkan olarak da kent konseyi yürütme kurulu üyesi olan kadın arkadaşımızı yazdık. O nedenle şuan aktif üyesi ve çalışması yok henüz.” (KÜ5)

“Açıkçası ben bir süredir kent konseyi yürütme kurulundaydım. Kadın meclisini de pek bilmiyordum. Sonra oranın yürütme kuruluna yazıyoruz seni dediler ve üye olduk; ama aslında formalite gereği bir kaç isim yazdılar. Şimdi bir şeyler yapmak istiyoruz o ayrı elbette.” (KÜ2)

Üstelik daha etkin çalışmasına rağmen Yenimahalle Kadın Meclisi de kuruluş sürecinde ve ilk dönemlerinde benzer süreci yaşamıştır. Nitekim bu sürecin kadın meclisinin sürdürülebilir ve etkili çalışmasının önünde bir engel yarattığı anlaşılmaktadır:

“Kent konseyinin hem ardından kadın meclisini kurmuşlar. Üyeleri de seçilmiş. Ama ne bir faaliyet ne bir çalışma ne bir öneri. Öyle ki eski dönemden bize hiçbir şey, ne bir faaliyet, ne bir belge, ne bir denetim ve bilgi aktarıldı. Aktifleşmemiş. Sorsanız, kent konseyi eski yönetimi veya belediye başkanı biliyor mu ne yaptıklarını. Hiç sanmıyorum; çünkü sonra biz seçildik ikinci dönem için; ne kimse bize anlattı ne biz biliyoruz kadın meclisi nasıl çalışır, ne yapar, nasıl yapar. İlk dönem bitiyor şimdi öğreniyoruz.” (KÜ19)

Bu nedenle, belediye yönetimlerinin, özellikle de belediye başkanlarının ve kent konseyi yöneticilerinin, kentin sorunlarına kadın vatandaşların katılımı için yerel bir mekanizma ve toplumsal cinsiyet eşitliğini kentte sağlayacak bir platform olan kadın meclislerine ve onların önerilerine sahip çıkması gerekmektedir. Bunun için de başta kent konseyi ve onun içindeki kadın meclislerinin formalite kurumlar olmaktan çıkarılması ve bilinçli bir şekilde desteklenen yerel bir paydaş olarak eşitler içinde yerini alacak şekilde desteklenmesi önceliklidir.

B- Siyasal ve İdeolojik Yaklaşım Kaynaklı Sorunlar

Hukuksal düzenlemeler kaynaklı sorunların yanında, kadın meclislerinin kadınların kent yaşamında etkin birer paydaş olmalarını tetikleyici potansiyeli, kent konseyinin, belediyenin, kadın meclis üyelerinin ve kentteki sivil toplum kuruluşlarının (STK) yaklaşım ve duruşlarından da olumsuz etkilenebilmektedir. Bu değişkenlere bağlı olarak karşılaşılan sorunların, siyasal ve ideolojik yaklaşımdan kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar, gönüllülük ve katılım eksikliği, üye profilindeki ideolojik ve sınıfsal tek tiplilik ve belediye başkanı ve belediyedeki etkin partinin siyasal kontrolü olarak özetlenebilir.

a- Baskın Particilik: 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği çerçevesinde hem siyasal eylem yetkisi hem de bütçe yetkisi olmayan kent konseylerinin, bu iki noktada da destekleyici kurumlar olarak belediyeye bağlı olmaları aslında bu sorunun temel kaynağı gibi görünmektedir. Bu bağlılık/bağımlılık, siyaset-üstü ve yarı-bürokratik kurumlar olarak tasarlanmak istenilen kent konseylerinin ve kadın meclislerinin çalışabilme kapasitesini particilik kültürünün hakim olduğu Türkiye’de kaçınılmaz olarak etkilemektedir. Özellikle son dönemlerde, Türkiye’de siyasal partiler arasında artan ideolojik kutuplaşma, her türlü alanı kendi hakimiyetine çekme eğiliminde olan belediyeler yaratmaktadır. Buna bağlı olarak da kent konseyleri ve kadın meclisleri belediye başkanlarının ve partilerinin siyasal kontrolüne girerek siyasallaşmakta ya da etkisiz birer formalite kurum olarak

kağıt üzerinde varlık göstermektedir. Bu ilişki, bir görüşmeci tarafından aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

“Belediye inisiyatifinde her türlü proje, çünkü bizim aldığımız karar veya faaliyetleri gerçekleştirecek ne maddi ve teknik olanaklarımız var ne de bunu etkileyecek siyasal iradeye sahibiz. O nedenle belediye ve belediye başkanının önerimizi beğenmesi ve peşine düşmesi lazım. Bu durum, bizi siyaset üstü bir oluşum olmaktan uzaklaştırıyor. Ona bağımlı hale getiriyor ne yazık ki.” (KÜ9)

Söz konusu siyasal kontrol ve etki, birinci olarak kadın meclislerinin faaliyet tercihlerine ve kapasitesine, ikinci olarak üye ve STK profiline yansımaktadır. Nitekim araştırma kapsamındaki kadın meclislerinin üye profilinin, buldukları belediye başkanının partisyle benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir. Örneğin, görüşülen 14 kişinin 9’u ya bulunduğu belediyenin bir kuruluşunda ya da başkanın bağlı olduğu siyasal partide çalışmaktadır. Geriye kalan diğer 5 kişi de ideolojik olarak bu partilere yakın derneklerde çalıştıklarını ve kendi dünya görüşlerinin bu yönde olduğunu belirtmektedir. Nitekim Ankara Kadın Meclisindeki üyelerin AKP, Etimesgut Kadın Meclisindeki üyelerin MHP, Yenimahalle Kadın Meclisindeki üyelerin ise ağırlıklı olarak CHP’ye yakınlığı ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde 4 Kasım 2016 tarihinde Yenimahalle Kadın Meclisi Olağan Genel Kurulunda yeni yönetim kurulu için yapılan seçimde, kendilerini tanıtan adayların büyük çoğunluğu CHP ile olan yakınlıklarını vurgulamıştır. Nitekim seçilen 11 yönetim kurulu üyesinden 10’unun CHP ile kadın kolları, milletvekili adaylığı gibi organik bir bağı olduğu ya da Cumhuriyetçi Kadınlar Derneği gibi derneklerde çalıştıkları görülmüştür.

b- Gönüllülük ve Katılım Eksikliği: Kent konseyi ve kadın meclisi gibi katılımcı süreçler, temel olarak devletin düzenlemeleriyle yapılandırılırsa da yurttaşların gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmeleri ilkesel olarak kabul edilmektedir (Şahin, 2011). Bu özelliği sebebiyle de bu mekanizmaların, belediye ile yerel sivil toplum arasındaki geçişkenliği sağlayan yarı-bürokratik ve yarı-sivil bir örgüt olması beklenmektedir (Şahin, 2015). Ancak uygulamada bu ilkenin gerçekleştirilmesi her zaman mümkün olamamaktadır. Nitekim kadın meclislerinin yerel demokrasiyi geliştiren katılımcı ve etkin oluşumlar olmalarını engelleyen önemli sorunlarından birisinin gönüllülük ve katılım eksikliği olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun iki farklı nedeni olduğu anlaşılmaktadır. Birincisi, araştırma kapsamındaki kadın meclislerinin üyelik sürecinin şeffaf ve katılımcı olarak işletilememesi; ikincisi kadın meclislerinin kentteki kadınlar, kadın örgütleri ve STK’lar tarafından yeterince görünür ve bilinir olmamasıdır. Örneğin, bireysel üye olan kadınların çoğunun ilk üyelik sürecinin, kent konseyi, belediye veya parti içindeki tanıdıkları vesilesiyle - kadın meclisi hakkında ne yapılacağına dair fikri bile olmadan- olduğu anlaşılmıştır. Mülakatlardan birkaç alıntı bu durumu açıkça betimlemektedir:

“Kadın meclisine üye olmak gibi bir talebim hiç olmadı. Kent konseyi başkan yardımcısı adımızı yazdı. Biz de üyesi olduk aslında. Şimdiye kadar da diğer üyelerle buluşup bir toplantı yapmadık.” (KÜ4)

“Benim daha önce kadın meclisi hakkında hiçbir bilgim yoktu. 2014 seçimleri sonrası kent konseyinde görev almak isteyince, kent konseyindeki kadın üye olduğum için beni direk kadın meclisine üye olarak atadılar (KÜ2).

“İşin doğrusu, hiç birimiz ilk başta ya kadın meclisi buymuş, buraya gelip üye olalım demedik. Kent konseyi, belediye veya parti içindeki arkadaşlarımız, tanıdıklarımız gel seni kadın meclisine alalım dedi ve öylece üye olduk. Örneğin, kent konseyinin eski başkanı arkadaşım. Ben o vesileyle buraya aday oldum. Ama şimdi işin bilince vardık ve bu süreci daha şeffaf ve gönüllülük esasıyla yürütmek istiyoruz.” (KÜ8)

Bu tür bir üyelik süreci, gönüllülüğe dayalı katılımcı bir oluşumun önündeki önemli engellerden birisidir. Yukarıda belirtilen, parti kimliğinin etkisi katılımın kısıtlı bir çevrede ve ideolojik bir çemberde yayılmasına neden olmaktadır. Bu tür tanıdık yollu ve davet üzerine üyelik seçimi ve bir anlamda atanması, kentlilik ve kadınlık bilinci olan, çalışma azmiyle gönüllü olarak katkı sağlayacak kadınlardan ziyade, rant ve siyasal kaygılarla burada bulunan kadın sayısını arttırmaktadır. Şahin (2011: 178; 2015: 106) bu tür atama usulü üyelik ve başkan seçiminin, belediyelerin kent konseyleri (bu çalışma açısından kadın meclisleri) üzerindeki en belirgin müdahalesi olduğu kanaatinde. En iyi ihtimalle, arkadaşına hayır diyemeyen ve gönüllü olarak çalışma arzusu olmayan kadınların isimlerinin olduğu atıl bir kurum ortaya çıkmaktadır. Bu süreç, görüşülen kadın üyeler tarafından aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

“Buradaki sorun kadın meclislerinin asıl işlevinin bilinmemesi ve görünür olmaması. Biz bile 2 sene sonunda yeni öğrendik aslında. Bu mesai ve emek isteyen bir iş. O nedenle gönüllü katılımı ve aktif çalışacak üye çok önemli; ama kadınlar buraya kadın meclisine üyeyim etiketini kullanmak için üye oluyor. Sonra icraat yok. O nedenle asıl sorunumuz, çalışacak aktif gönüllü kadınlar.” (KÜ15)

“Gönüllü çalışmak için değil; kadın meclisi üyesi etiketini kullanmak için giriyor bir kısım kadın ve çalışmıyorlar. O nedenle asıl sorunumuz çalışacak kadınları dahil edebilmek” (KÜ 19)

Kadın meclisinin üye profilinin, gönüllü bireysel üyeler yanında kurumsal üyelerden, seçilmiş yerel kadın temsilcilerden ve kadın örgütleriyle üniversitelerin temsilcilerinden oluşmaları beklenmektedir. Ancak toplanan veriler, araştırma kapsamındaki kadın meclislerinde bu tür bir katılım çeşitliğinin ve üye profilinin olmadığını göstermektedir. Farklı mülakatlardan yapılan üç alıntı bu eksikliği gösterir niteliktedir:

“Bizim içimizde elbette farklı sivil toplum kurumlarına üye olan arkadaşlarımız var. Ancak bunların içinde temsilci sıfatıyla veya o dernek adına üye olan yok. Dolayısıyla şu an ne bir STK, ne bir kurumsal üye ve üniversite temsilcisi yok. Zaten şimdiye kadar biz bu meclis nedir, ne yapar, nasıl yapar

yeni öğrendik. Bundan sonra daha katılımcı olması için bu tür farklı kesimlerle iletişime geçme teşebbüsümüz var.” (KÜ9)

“Açıkçası aktif çalışan bir meclis değiliz. Kent konseyindeki kadın arkadaşlarımız buraya otomatik olarak üyeler; ama bir kurumun, STK’nın, kadın seçilmişlerin veya üniversitenin temsilcisi yok. Dediğim gibi aktifleşmediği için üyeler de henüz kesin değil. Kent konseyinde var yalnız.” (KÜ3)

“Üniversite temsilcisi yok. Olması gerektiğini sizden duydum aslında. Olsa iyi olur aslında. Biz bu sene ilçemizdeki kadın muhtarları ziyaret ettik. Kadın meclisini anlattık onlara. Bir sonraki döneme onları davet edebiliriz. Aynı şeyi kadın örgütleri içinde planlıyoruz. Ama şu an ne bir kurumsal üye ve seçilmiş yerel kadın üyemiz, ne de bir üniversite veya kadın örgütü temsilcimiz var.” (KÜ11)

Bunların yanında, kent konseyi personeli ve kadın meclis üyeleri ile yapılan mülakatlar, kurumlardan, kadın örgütlerinden ve üniversitelerden de bu tür bir talep gelmediğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bu sorun tek yönlü olmayabilir. Diğer paydaşların bilgi eksikliğinden veya kadın meclislerine yaklaşımlarından kaynaklanabilir. Nitekim, Çaha ve Çaha’nın (2012) yerel sivil toplum örgütleri üzerine yaptıkları çalışmanın ortaya koyduğu üzere kadın örgütleri, belediyelerin değişken siyasal kimliğinin iş yapabilmeyi ve sürdürülebilirliği etkilediğini düşündüğünden zaman zaman belediyenin dahil olduğu işbirliklerine mesafeli durmaktadır. Görüşülen iki kadın meclis üyesi de genel olarak STK’ların kadın meclisiyle çalışmaya gönüllü olmadığını ve amaçlı olarak sürece dahil olmak istemediği kanaatindedir:

“STK’ların beklentisi ortak çalışacakları partnerlerden ziyade sponsor. O nedenle kadın meclisleriyle çalışmak için istekli değiller ve bu sürece dahil olmuyorlar. Onlara istedikleri parayı veremediğimizden, STK’lar kent konseyi ya da kadın meclisi içinde ortak bir proje üretmek istemiyorlar. Sonuçta, kadın meclisleri atıl kalmaya mahkum oluyor.” (KÜ3)

“Bence kadın meclislerinin yapısı ve işleyişindeki temel problemlerden birisi kent konseyi içindeki STK temsilcilerinin beklenti ve yaklaşımlarıyla yakından ilişkili. Onlar buraya, siyasal ilişkilerini geliştirerek bir network kurmaya ve para kazanmaya geliyorlar. Dolayısıyla kadın meclisi, yerel halk ve kadınlar için gönüllü olarak çalışmak gibi bir kaygıları yok. Bu nedenle de kadın meclisine tam olarak entegre olmuyorlar.” (KÜ2)

Yenimahalle Kadın Meclisinin 4 Kasım 2016 tarihindeki Genel Olağan Kurulu’na da ilçedeki tüm STK ve kadın örgütlerine davet gönderilmesine rağmen sadece 3 kadın örgütünün katıldığı gözlenmiş ve bunların yönetim kurulu ve üyelik sürecine girmeden sadece gözlemci olarak buldukları anlaşılmıştır.

Araştırma kapsamındaki kadın meclislerindeki üyeler ve bunların katılım süreci göz önünde bulundurulduğunda kapsayıcılığı ve katılımı önceleyen etkin bir sürecin işlemediği ortaya çıkmaktadır. Gönüllü ve tüm

kadınların katılımına açık olmayan bu tür kadın meclislerinin, kentteki kadınların istek ve sorunlarına çözüm bulmak için çalışan etkili, demokratik ve sürdürülebilir bir oluşum olması doğal olarak zordur. Bu nedenle, gönüllülüğü arttırmak için kadın meclislerinin kapılarını kentteki tüm kadın, kurum ve kadın örgütlerine açmak ve bu kurumları görünür ve ulaşılabilir kılmak gerekmektedir.

c- Tek Tip Kadın Talebi: Araştırma verilerine göre kadın meclisleri sadece kurumsal üye ve çeşitli paydaş katılımı açısından değil; gönüllü bireysel üyelerin çeşitliliği açısından da kapsayıcı bir niteliğe sahip görünmemektedir. Araştırma kapsamındaki kadın meclislerinin üye profili incelendiğinde ideolojik ve sınıfsal bir tek tiplilik karşımıza çıkmaktadır. Bu tek tip profil, belediyede hakim olan siyasi parti/görüşünden olan, orta gelir grubuna dahil, en az lise mezunu, çalışan veya emekli kadınlardan oluşmaktadır. Örneğin, görüşülen 14 kadından 10'u üniversite ve üstü, 4'ü lise mezunudur. Bir ev hanımı dışında hepsi ya çalışan ya da emekli kadınlardır. Bu benzerlikler dolayısıyla, kadın meclislerinin konuştukları veya gündeme getirdikleri konular tüm kentteki kadınların değil; bu profile sahip kadınların bakış açısından olma tehlikesini içermektedir. Bu durumun bir kısıt olduğunun farkında olan farklı kadın meclis üyeleri, düşüncelerini şu şekilde paylaşmıştır.

“İşin doğrusu hepimiz buraya bir tanıdık veya arkadaş vesilesiyle girdik. O nedenle şuan da benzerlikler içeren bir üye profilimiz var. Başka bir partiden birkaç üyemiz vardı; ama hiçbir toplantı ve çalışmaya katılmadılar. Ama şu geldiğimiz süreçte bunun bir eksiklik olduğunun farkındayız ve bundan sonraki amacımız daha farklı kesimlerden kadınları buraya dahil etmek. Aksi takdirde kadın meclisleri görünür olamaz ve amacı olan yereldeki kadınların sorunlarını çözmek için çalışmakta başarısız olur bence.” (KÜ9)

“Hep CHP'den buradayız. Başka partiden olan bir kaç kadın üye ismi var; ama hiç gelmediler. Bizim bunu aşmamız lazım. Hep partiden olunca tek tip kapalı bir kurum olarak görülüyor... Farklı profilden kadınları almamız lazım, iş kolu, gelir düzeyi, partisi, kurumu açısından.” (KÜ19)

“Kent konseyimizde pek çok kişi, kadın meclisinde eğitimli ve statü sahibi kadınların olması gerektiğini düşünüyor. Nitekim bizim de şu an bulunan üyelerimizin profili öyle seçilmiş. Ancak ben buna katılmıyorum; çünkü bizim burada Ankara'da yaşayan her türlü kadının sesini duymaya ihtiyacımız var. Aksi takdirde sesleri hiç duyulamayabilir... Ama şimdiye kadar böyle olmadı. Aslında siz soruncaya kadar da hiç düşünmemiştim. (KÜ2)

Kadın meclislerinin, yukarıda bahsedilen siyasal baskının, gönüllü kadın katılım eksikliğinin ve diğer paydaşların ilgisizliğinin bir yansıması olarak hem fazla görünür olamayan kurumlar oldukları hem de kentteki tep tip kadın profilini temsil eden bir platforma dönüştükleri görülmektedir. Bu tehlike, Kadın meclislerinin kentteki farklı kadınların seslerini duyuracakları bir mekanizma olarak tasarlanmış olduğu göz önüne alındığında ironiktir ve kanımızca çözülmesi gereken öncelikli sorunlardan birisidir.

IV. Sonuç

Yerel siyaseti ve kent yönetimini, daha katılımcı bir anlayışla şekillendirmek için oluşturulmuş kent konseylerini, güçlü ve etkin kılması gereken temel unsurlar, bu konseyler içindeki kadın, gençlik, engelli meclisleri ve çalışma gruplarıdır. Bu tür alt meclis ve oluşumların, yerel siyasetin ve kent yönetiminin içinde seslerini duyuramayan pek çok farklı kesime bir platform sunarak imkan sağlayacağı düşünülmüştür. Kadınlar bu gruplar içerisinde siyasal alandan dışlanmış önemli bir kesimi oluşturduğundan kadın meclisleri, yereldeki/kentteki farklı ve çeşitli kadınların siyasal sürece dahil olması ve seslerini duyurabilmesi için önemli bir mekanizma olma potansiyeline sahiptir. Ancak, bu potansiyel, siyasal baskı, siyasal kontrol ve işlevsizlik gibi çeşitli değişkinlerin etkisiyle yaralanarak kadın meclislerinin, yerelde kadın katılımının etkinliğini ve çeşitliliğini engelleyen bir araca dönüşmesine de neden olabilmektedir. Nitekim uygulamada bu meclislerin etkin birer paydaş ve platform olmasını engelleyen çeşitli sorunlarla karşı karşıya kaldıkları anlaşılmaktadır.

Araştırma verileri, bu sorunları hukuksal ve siyasal olmak üzere iki başlık altında ele almanın mümkün olduğunu göstermiştir. Bütçe ve eyleme geçme konusunda belediyeye bağımlılık gibi bunların birçoğu kent konseylerinin sorunlarıyla örtüşmesine rağmen kadın meclislerinin gönüllülük, tek tip kadın profili, kent konseyi içinde görmezden gelinme gibi öznel sorunları da olduğu ortaya çıkmaktadır. Kent konseyleri ve özellikle de kadın meclislerinin siyasallaşma düzeyi ve bulunduğu belediyenin yönetimine göre nasıl konumlanacağı, bu mekanizmaların katılım süreçlerine katkılarını belirleyen temel sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu konumlanma, kent konseylerinin ve kadın meclislerinin temsil ve örgütlenme yapılarını belirleyici olduğundan bu konsey ve meclisleri siyasetten bağımsız olarak tasarlamak için çeşitli yasal ve siyasal reformlar şarttır. Bu reformlar sonucunda söz konusu sorunların üstesinden gelinmesi, öncelikle kadın meclislerinin etkin birer yerel paydaş olarak kentteki kadınların siyasal karar alma sürecine katılımını sağlayabilecek; sonrasında ise kent konseylerinin daha görünür ve kente hizmet eden mekanizmalar olmasına katkı sunabilecektir. Bu bağlamda, öncelikle, hukuksal engelleri aşmak için kent konseylerini ve kadın meclislerini belediyelerden aynı ve nakdi destek alan kurumlar olmaktan bağımsızlaştırmak ve onlara ayrılmış belli orandaki bütçelerini kontrol edebilme gücü olan bağımsız siyasa üstü kurumlar olarak tasarlamak gerekir. İkinci olarak, kadın meclislerinin karar ve projelerinin belediye özelinde tavsiye niteliği olan “angarya”lar olmaktan çıkarılması, gerekiyorsa ilgili ilçenin nüfusuna oranla belli sayıda vatandaştan toplanan dilekçe, öneri gibi uygulamalar çerçevesinde bağlayıcılığının bulunması önemlidir. Bu tür bir değişiklik, gerek kent konseylerini gerek kadın meclislerini siyasal aktörler karşısında güçlendirirken vatandaşlar nezdinde daha etkin ve kapsayıcı birer yapıya dönüşmelerini teşvik edebilir. Ayrıca, kadın meclislerinin üye profillerinin çeşitlenmesi ve gönüllü

sayısının yükselmesi için kamuoyunda bu konseylerin yaptıkları ve sundukları imkanlar çerçevesinde görünürlüğü ve bilinirliğini arttırmak da önemlidir. Son olarak, yereldeki siyasi ve sivil her türlü paydaşın, bu meclisleri siyasal birer kurum ve rant merkezi değil; yerel demokrasiyi güçlendirecek ve yaşam alanlarını güzelleştirecek birer mekanizma olarak algulamalarını sağlamak gerekir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ş. (2003) "Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetim Sürecindeki İşlevleri Açısından "Yerel Gündem 21": Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 12 (1), ss. 45-63.
- Altun, D. and Toker, H. (2015), "Kadınların Bakış Açısıyla Kent Konseyleri Katılımcılık Aracı mıdır? İzmir Kent Konseyi Örneği", *Türk Sosyal Bilimler Derneği 14. Ulusal Sosyal Bilimler Kongre Kitabı*, Ankara, ss. 175-176.
- Atay, O. (2015), "Yerel Yönetimlerde Kent Konseylerinin Sorunları ve Malatya Büyükşehir Belediyesi'nde Kent Konseyi ile İlgili Bir Çalışma", E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der). II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-2, ss. 420-422.
- Belli, A. (2016), *Türkiye'de Kent Konseylerinin İşlevselliği Önündeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Büyükşehir Belediyeleri Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bulut, T. (2015), "Kent Konseyi Uygulamasının Yerel Yönetişimi Gerçekleştirmede Karşılaştığı Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der). II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-2, ss. 322-337.
- Büyükgenç, Ö. (2015), "Türkiye'de Kent Konseyleri Deneyimleri: Karabük Örneği", E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der). II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-2, ss. 431-433.
- Çaha, Ö. and Çaha, H. (2012), *Yerelde Tango: Kadın Örgütleri ve Yerel Demokrasi*, Ankara: Orion Yayınları.
- Çetinkaya, Ö. ve Kutlu Korlu, R. (2012) "Yerel Demokrasinin Sağlanmasında Katılımcılık Süreci ve Kent Konseylerinin Rolü", *Maliye Dergisi*, 163, ss. 95-117.
- Demirci, M. (2010) "Katılımcı Demokrasi Açısından Kent Konseyleri: Eleştirel Bir Değerlendirme." *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 19 (1), ss. 21-46.
- Deniz, T. (2013) "Kentleşme, Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri." *Turkish Studies* 8 (12), ss. 391-402.

- Emrealp, S. (2005), Handbook on Facilitative Information for the Implementation of Local Agenda 21. İstanbul: IULA-EMME (UCLG-MEWA).
- Emrealp, S. (2009), The City Councils: As A Participatory-Democratic Local Governance Model Developed in Turkey. İstanbul: UCLG-MEWA.
- Erkul, H., Baykal, T. ve Kara, H.. (2013), "Kent Konseylerinin Sorunları Üzerine Bir İnceleme: Çanakkale Kent Konseyi Örneği", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (22), ss. 85-105.
- Göktürk, A. ve Kavili, S. (2000), "Yerel Gündem 21 ve Katılım..", Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara: TODAIE, ss. 237-249
- Güler, E. ve Mutlu, A. (2015), "Belediye Başkanları ve Meclis Üyelerinin Kent Konseyi Algısı", E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der). II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-2, ss. 162-179.
- Toprak Karaman, Z. (1998) "Habitat II ve Yerel Gündem 21 Sorumluluğu", *Türk İdare Dergisi*, 421, ss. 347-364.
- Karakurt Tosun, E. ve E. B. Keskin. (2012) "City Councils as a Means of Local Participation in Turkey During the EU Membership Process: the Investigation of the Awareness of the Bursa City Council." *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13 (3), ss. 363-376.
- Lamba, M. (2012) "Yerel yönetimde farkındalık: Antalya ili örneği." *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 17 (1), ss. 495-509.
- İkizer, İ. (2015), "Kent Konseylerinin Bağımsızlığı ve Belediye Başkanları İlkeler Sözleşmesi", E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der). II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-2, ss. 338-350.
- Ökmen, M. ve Görmez, K. (2009), "Türkiye'de Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim Uygulamaları", K. Görmez ve M. Ökmen (der.), *Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları*, İstanbul: Beta Yayın.
- Özcan, L. ve Yurttaş, F. (2010), "Kent Konseyleri Müzakereci Demokrasinin Uygulama Alanı Olarak Düşünülebilir mi?", B. Parlak (der.), *Yerel Yönetimler, Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar*, Bursa: Dora Yayıncılık.
- Özgökçeler, S. (2000). "Yerel Kalkınmada Etkin Bir Kavram:" Yerel Yönetişim"[Bursa Kent Konseyi Örneği]." *İş, Güç Endüstri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 16 (1), ss. 67-82.
- Öztürk, K. ve Öktem, K. (2015), "Kent Konseylerinde Katılımı Etkileyen Faktörler: Kadıköy Kent Konseyi Örneği", E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der). II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri

- Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-2, ss. 462-464.
- Ulusoy, A. ve Tekdere, M. (2015), "Kent Konseyleri ve Mali Kısıtları" E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der), II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi 2, ss. 48-75.
- Pektaş, E. K. ve Koçak, H. (2007), "Bir Yerel Katılım Aracı Olarak Kent Konseyleri ve Afyonkarahisar Belediyesi Kent Konseyi Örneği." Küresel Esintiler ve Yerel Etkiler Sarmalında Türk Kamu Yönetimi.
- Sağır, M. (2003) "Küreselleşme Süreci ve Siyasal Katılımda Yeni Arayışlar: Yerel Gündem 21 Antalya Kent Konseyi Kadın Meclisi". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 12 (4), ss. 28-41.
- Şahin, S. Z. (2011), "Kent Konseylerinin Katılımcı Kent Yönetimine Katkıları Üzerine Bir Değerlendirme: Ankara Örneği". Bursa Kent Konseyleri Kitabı, ss. 172-188.
- Şahin, S. Z. (2015), "Kent Konseylerinin Katılımcılık Kapasitesinin Değerlendirilmesi: Ankara Örneği" E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der). II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-2, ss. 92- 110.
- Şahin, F. (2011a), Kadınların Siyasal Katılımları Çerçevesinde Kadın Meclislerinin Yerel Siyasetteki Etkinlikleri ve Üye Profilleri, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Sayan Atanur, G. ve Arın, S. (2015), "Kent Konseyleri ve Kentsel Tasarım Kararlarına Vatandaş Katılımı: Nilüfer Kent Konseyi Örneği" E. B. Keskin ve E. Karakurt Tosun (der). II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-2, ss. 395-409.
- Şinik, B. (2009) "Türkiye'de Yerel Katılım: Fransa ile Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme." *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 18 (3) : 1-22.
- Yeşildağ, A. (2014), Yerel Demokrasinin Gelişimi Sürecinde Kent Konseylerinin İşlevselliği: Kocaeli ve Kartepe Kent Konseyleri Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.